

ГАЛСТЯН А.С., здобувач

Південний філіал Національного університету біоресурсів і природокористування «Кримський агротехнологічний університет»

РОЗВИТОК РИНКУ ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розроблено рекомендації щодо вдосконалення ринку продукції скотарства на основі комплексної економічної оцінки його розвитку.

Ключові слова: розвиток, скотарство, продукція, сільськогосподарська сировина, виробництво.

Постановка проблеми. Вирішення продовольчої проблеми, формування і розвиток продовольчого ринку та зростання експортного потенціалу сільського господарства вимагають значних перетворень в агропромисловому комплексі країни.

Агропродовольчий ринок, який функціонує в нашій країні, є ще недостатньо сформованим. Значна частина продовольства та сільськогосподарської сировини розподіляється поза його межами і перебуває в натуральному обороті. Не є винятком і ринок молока та яловичини, який через низку соціально-економічних причин теж не може нормально розвиватись.

Недоліки у функціонуванні ринку скотарства з особливою гостротою відчуються в Південному регіоні, та, зокрема, у АР Крим. Саме тут найбільшим є вплив аналогічних ринків сусідніх країн, а також найскладніші умови реалізації виробленої продукції у зв'язку з невисоким рівнем грошових доходів населення. Це значно ускладнює процес обороту капіталу галузі та знижує ефективність виробництва.

Проблеми у функціонуванні ринку вимагають поглибленого дослідження закономірностей формування товарних ресурсів та ринку продукції скотарства і розробки концептуальних шляхів його вдосконалення. Це дасть можливість сформувати на базі діючого аграрного сектору економіки реально функціонуючий ринок, зорієнтований на задоволення потреб населення в продуктах харчування, який діятиме на основі економічних законів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню формування й функціонування ринку сільськогосподарської продукції присвячені праці багатьох вчених-економістів: П.С. Березівського, О.В.Шкільова, П.І. Гайдуцького, В.Г. Галанця, П.М. Гарасима, М.Я. Дем'яненка, Т.Г. Дудара, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака та інших науковців, які зробили значний внесок у розробку теорії і практики функціонування продовольчого ринку. Водночас недосконалість його розвитку потребує визначення сучасних напрямів відродження галузі скотарства, створення в ній ефективного ринкового середовища.

Метою дослідження є розробка рекомендацій щодо вдосконалення ринку продукції скотарства на основі комплексної економічної оцінки його розвитку.

Результати дослідження та їх обговорення. Ринок м'яса і молока, де процеси обміну є базовими, охоплює виробництво, розподіл і споживання. З процесом виробництва ринок має не тільки прямий, але й обернений зв'язок і при визначенні державою основних засад його функціонування має здатність до саморегулювання.

Особливості ринку продукції скотарства визначаються специфікою попиту та пропозиції. Особливістю попиту на цю продукцію є пряма залежність від якості продукції, її здатності до зберігання і транспортування, постійності асортименту в особистому споживанні. Особливість пропозиції полягає у прямій залежності від технологічних умов виробництва, забезпеченості кормовими угіддями, природно-кліматичних умов.

Основою ринкового виробництва є пріоритет споживачів і кон'юнктура. Тому виробництво продукції слід орієнтувати на найповніше задоволення потреб споживачів та одержання максимального прибутку. Головним принципом раціональної побудови ринку продукції скотарства є така його структура, за якої всі ланки торговельного ланцюга потрапляють у зону оцінок кінцевого споживача.

В останні роки внаслідок аграрної кризи у тваринництві спостерігаються негативні тенденції, які значно впливають на фінансовий стан господарств, їх здатність до подальшої господарської та економічної діяльності. Поголов'я великої рогатої худоби в регіоні значно зменшилось.

Дослідження показали, що АР Крим у 2010 р. за кількісною оцінкою поголів'я великої рогатої худоби перебуває на рівні 50-х років ХХ ст. Загальне скорочення поголів'я худоби та його деформована структура унеможливили як нарощування м'ясних ресурсів (забійного контингенту), так і розширене відтворення маточного стада.

Сільськогосподарські підприємства різних форм власності спеціалізуються на вирощуванні та відгодівлі великої рогатої худоби, а особисті господарства населення – на виробництві молока. У результаті аналізу розподілу поголів'я за формами господарювання встановлена тенденція до його утримання в особистих підсобних господарствах.

Значно погіршився рівень годівлі худоби в сільськогосподарських підприємствах. Серед причин, які зумовили його падіння та зростання кормоємності продукції у сільськогосподарських підприємствах, слід виділити: подорожчання всіх видів кормів внаслідок зниження врожайності і підвищення вартості промислових ресурсів та енергоносіїв; низьку продуктивність тварин. Як наслідок такого негативного явища – скорочення обсягів виробництва продукції скотарства.

Спад виробництва молока і молокопродукції зумовлений, в основному, негативними змінами в продуктивності та чисельності поголів'я. Відповідно до скорочення виробництва відбувається і зменшення фонду споживання продукції цього виду. Для власних потреб товаровиробників витрачається молока близько 21,8 % від обсягу виробленої продукції. Переробка молока на нехарчові цілі, промислове споживання, природні втрати та резерви становлять близько 0,2% від загального рівня виробленого молока і молокопродуктів.

Негативно впливають на економіку агропромислового виробництва співвідношення цін між сільським господарством і ресурсоощадними галузями. Коливання між індексом цін 2005 р. на реалізовану сільськогосподарську продукцію та спожиті сільським господарством матеріально-технічні ресурси промислового походження порівняно з цінами до 1990 р. становить майже 5 разів, внаслідок чого номінальний паритет цін у 2005 р. дорівнював 0,17 [3].

Аналізуючи низку оціночних показників стану економічного розвитку галузі скотарства у розрізі адміністративних районів АР Крим, можна зробити висновок, що функціонування ринку продукції скотарства залежить від територіального поділу праці, наявних ресурсів, внутрішніх зв'язків, специфіки природно-географічного розташування тощо. Проте отримані дані про стан господарської діяльності реформованих підприємств нівелюють зональні відміни, які суттєво впливають на рівень виробництва в цілому всіх категорій господарств.

Дослідження впливу зональних чинників на виробництво молока в АР Крим показало, що за показником щільності поголів'я корів на 100 га сільськогосподарських угідь перше місце посідає степова зона АР Крим (49 гол.) Все поголів'я корів сконцентроване в господарствах населення, яке займається відгодівлею великої рогатої худоби. В суспільному секторі галузь скотарства через низку соціально-економічних причин згорнула.

Система економічних взаємовідносин у галузі скотарства вимагає вдосконалення. Останнім часом зруйновані організаційно-економічні зв'язки стали однією із найвагоміших причин гострої кризи, яка проявляється у значному падінні поставок сировини й завантаженості переробних потужностей.

Функції переробних підприємств полягають в тому, щоб виступати в ролі організаторів економічних взаємовідносин і керівників технологічного циклу. Виробничі зв'язки підприємств з виробництва м'яса і молока, його реалізації і переробки повинні бути організовані таким чином, щоб швидше і без суттєвих втрат продукції забезпечити рух її до споживача [2].

При організації виробничих зв'язків підприємств, які займаються виробництвом, заготівлею і переробкою продукції м'ясо-молочного підкомплексу АПК, важливо дотримуватися таких принципів: пріоритет споживача у вимогах виробництва (обсягу і якості) продукції; збалансованість виробництва і переробки продукції; оптимізація сировинних зон з урахуванням мінімальних затрат на перевезення; наближення переробки продукції до її виробництва; скорочення часу виконання договорів партнерами; збалансованість матеріально-технічного і технологічного забезпечення виробництва на всіх етапах.

Висновки. Проведене дослідження дозволило виробити науково обґрунтовані положення щодо вдосконалення функціонування ринку продукції скотарства. Результати роботи дають підстави для таких висновків та пропозицій:

1. Сучасний рівень розвитку скотарства має ряд недоліків у функціонуванні. До негативних процесів слід віднести: недостатній розвиток ринкової інфраструктури; низькі закупівельні ціни на яловичину і молоко; монопольне становище молокозаводів і м'ясокомбінатів; масове вивезення тварин за межі області, зокрема за кордон; низький рівень окупності витрат у господарствах навіть з високими показниками організації виробництва та продуктивності худоби; незадовільний технічний стан і виведення з використання великої кількості тваринницьких приміщень і комплексів тощо.

2. Для стабілізації і нарощування поголів'я худоби необхідно: обмежити обсяги його реалізації на м'ясо на рівні річного приросту; збільшити підтримку скотарства через механізм доплати за великовагову худобу (крім корів); сприяти зміцненню кормової бази; сприяти контракції; ефективніше використовувати основне стадо корів завдяки підвищенню приплоду телят (не менше 90-95 голів на 100 корів); сприяти розвитку племінного скотарства; надавати господарствам пільгові кредити для закупівлі всередині країни та за її межами племінних ресурсів; запровадити нульову ставку ПДВ при реалізації молока і м'яса в живій вазі на переробні підприємства різних форм власності з метою збільшення суми дотацій, спрямованих на відродження галузі скотарства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грицина О.В. Вдосконалення форм реалізації продукції скотарства та шляхи підвищення його ефективності / О.В. Грицина, О.В. Калитка // Вісн. Львів. держ. аграр. ун-ту. Сер. Економіка АПК.– 2010.– №9. – С. 154 -161.
2. Зимовець В.Н. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу в галузь скотарства / В.Н. Зимовець, О.А. Мартинчик // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2007. – Т. 2. – № 229. – С. 512-516.
3. Ільків Л.А. Економічна оцінка скотарства на сучасному етапі розвитку сільського господарства / Л.А. Ільків // Агроінком. – 2005. – № 11-12. – С. 73-76.
4. Петриченко О.А. Тенденції розвитку ефективності галузі скотарства. / О.А. Петриченко // Зб. наук. праць ВДАУ, 2009. – Вип. № 39.– С. 45-55.

Развитие рынка продукции скотоводства в современных условиях

А.С. Галстян

Разработаны рекомендации по совершенствованию рынка продукции скотоводства на основе комплексной экономической оценки его развития.

Ключевые слова: развитие, скотоводство, продукция, сельскохозяйственное сырье, производство.

The development of the market of production of cattle breeding in modern conditions

A. Galstyan

The recommendations on perfection of the market of production of cattle breeding on the basis of a complex economic estimation of its development are developed.

Key words: development, cattle breeding, production, agricultural raw material, manufacture.